

HEGYI DOMONKOS

A SÍOKTATÁS PEDAGÓGIAI VONATKOZÁSAI

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Sporttudományi Intézet, Eger
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport,
Eger

ORCID

Hegyi Domonkos: 0009-0007-1528-4084

Absztrakt

A síelés egyre többek számára válik elérhetővé Magyarországon, részben a műanyag borítású tanpályáknak és a tudatos sportoktatási fejlesztéseknek köszönhetően. Bár hazánk természeti adottságai korlátozottak az alpesi síelés szempontjából, a megfelelő pedagógiai háttér és infrastruktúra lehetővé teszi a sportág biztonságos és élményt nyújtó oktatását. A síoktatás sajátos nevelési lehetőségeket hordoz: túlmutat a technikai tudás átadásán, és hozzájárul a tanulók önbizalmának, személyiségének és természethez való viszonyának fejlődéséhez is. Jelen tanulmány célja a síoktatás pedagógiai vonatkozásainak feltárása, különös tekintettel az oktatói attitűdre, a hatékony kommunikációra, valamint az alkalmazott nevelési elvekre. A hazai és nemzetközi szakirodalmak alapján a kutatás kiemeli az élményalapú, biztonságot adó tanulási környezetnek, a pozitív visszacsatolásnak és a fekete pedagógia kerülésének jelentőségét. A síoktatás tehát nem pusztán sporttechnikai képzés, hanem komplex nevelési folyamat is lehet, amely támogatja a tanulók testi-lelki fejlődését, erősíti a sport iránti elköteleződésüket, és hozzájárul a biztonságos, tudatos mozgáskultúra kialakulásához. A tanulmány célja, hogy megalapozza a síelés pedagógiai értékeinek tudományos vizsgálatát, és ösztönözze azok szélesebb körű alkalmazását az oktatásban és a szabadidős sportoktatásban.

Kulcsszavak: *pedagógia, sítanpálya, élményalapú tanulás*

Bevezetés

Magyarország esetében az alpesi síelés hagyományosan nem tartozik a legjelentősebb sportágak közé. Az utóbbi években azonban folyamatos növekedés figyelhető meg a síelők számában, ami a külföldi síutak népszerűségében és a hazai havas vagy sítanpályák egyre gyakoribb használatában is megmutatkozik – lehetőségeink meglehetősen korlátozottak a „sínagyhatalmakkal” szemben, mégis számottevő és elismerésre méltó eredményekkel rendelkezünk. Talán nem közismert, hogy de hazánk legsikeresebb síversenyzője, Miklós Edit, 2015-ben második helyezést ért el lesiklásban a St. Moritz-i világtúrán, 2014-ben pedig a téli olimpián az előkelő hetedik helyezésig menetelt, amely a magyar alpesi sí történetének eddigi legjobb olimpiai helyezése. Az olimpiai eredmények motiváló és sportág-népszerűsítő szerepet tölthetnek be, különösen, ha azokat pedagógiai eszközként is alkalmazzuk (Gortva, 2024a). Az eredmény jól mutatja, hogy Magyarország a kedvezőtlen körülmények ellenére is képes eredményes lenni ebben a sportágban, ehhez azonban tudatos edzői és sportszakmai munka szükséges. Ehhez a háttérhez azonban nem elegendő csupán az egyéni teljesítmény, hanem rendszerszintű támogatásra és jól szervezett sportági utánpótlásra is szükség van. A köznevelési intézmények és helyi sportegyesületek együttműködése kiemelten fontos, hiszen a tanulók számára a sportágválasztást sok esetben nem az érdeklődés, hanem az elérhetőség és az ismeret határozza meg (Gortva, 2024b).

A legmagasabb teljesítményszint eléréséhez alapvető, hogy a sportoló fejlődése a sportoktatás legalapvetőbb elemeiből kiindulva épüljön fel. Sokszor nem kap kellő hangsúlyt, hogy a kiemelkedő, elit sportolók is a kezdetektől, alapszintű készségekkel indultak, és hogy kivételes eredményeik mögött jelentős mennyiségű gyakorlás, áldozatvállalás, valamint rendkívüli mértékű elkötelezettség áll. A kiválóság eléréséhez tehát hosszú távú, tudatos és következetes munka szükséges, amely során a sportolók fokozatosan sajátítják el az adott sportág speciális készségeit és kompetenciáit.

Ha pedig valamire ennyi időt és energiát szánunk, ha feltesszük rá az életünket, akkor kiemelten fontos tényező az, hogy milyen környezetben végezzük ezt a tevékenységet. Nem cél, hogy minden résztvevőből élsportoló váljon, az azonban elengedhetetlen, hogy az edzők, a sportág alapjait megtanító szakemberek szakmailag felkészültek legyenek, akármilyen célcsoporttal is foglalkozzanak. A tudatos sportági felkészítés, a megfelelő pedagógiai, pszichológiai és szakmai felkészültség, a sportolóközpontú szemlélet és az átgondolt módszerek az edző, sportoktató részéről kulcsfontosságúak, nemcsak az élsportban és az utánpótlás-nevelésben, de a mindennapos edzések során is. Kijelenthetjük tehát, hogy a síoktatás – mint a testnevelés és sport speciális területe – különleges pedagógiai megközelítést és átgondolt oktatói hozzáállást igényel.

Napjainkra már számos tanulmány, publikáció és értekezés foglalkozik a testnevelés oktatásával. A testnevelő tanárok – ideális esetben – átfogó, minden sportra kiterjedő ismerettel rendelkeznek, ráadásul képzésükben a pedagógiai és pszichológiai ismeretekre is egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek. A síoktatás módszertanában is találunk hatékony gyakorlatokat, ismerjük a megfelelő oktatói hozzáállást, az értékeket és kvalitásokat, amelyekkel egy síoktatónak rendelkeznie kell, azonban tudományos értekezés még nem született ezen a területen. Kevés tudományos igényességű kutatás foglalkozik a sísporttal. Célom, hogy ezt a területet kutatva feltárjam és erősítsem a testnevelés és a síoktatás közötti kapcsolatot, olyan közös nevezőt találva, amely hozzájárulhat mindkét terület – a testnevelés és a specifikus sportoktatás – fejlesztéséhez.

Tanulmányomban arra törekszem, hogy áttekintsem a síoktatás pedagógiai aspektusait bemutató szakirodalmakat. Célom ezen sportág oktatói oldalának, pedagógiai aspektusának feltárása, a sísport értékeinek összegyűjtése és elemzése, más területekre való alkalmazhatóságának vizsgálata. Tanulmányom jelentősége abban rejlik, hogy a síoktatás – véleményem szerint – nem csupán a technikai mozgásformák elsajátításáról szól, hanem fontos szerepet játszik a síelni tanulók személyiségfejlődésében, önbizalmuk erősítésében és a természeti környezettel való harmonikus viszony kialakításában.

Nemzetközi szakirodalom

Kutatómunkám során elvétve találtam csak a síoktatással kapcsolatos, számomra releváns és hasznos forrásokat. A nemzetközi tanulmányok áttekintésének folyamatában több írással is találkoztam, amely a síeléssel foglalkozik, azonban a pedagógiai megközelítésről és az oktatási módszerekről kevés vagy semmilyen említés nem található. A vizsgált tanulmányok régebbiek, és kizárólag egy adott tudományterületre összpontosítanak. A lektorált munkák legtöbb esetben sportorvosi szemszögből közelítik meg a síelést, az ebből eredő sérülésekre és azok megelőzésére fókuszálnak (Garrick és Requa, 1977; Koehle, Lloyd-Smith és Taunton, 2002). Kifejtik például, hogy a síoktatók nagyobb arányban számolnak be derékfájdalomról, mint más sportágak oktatói (Peacock és mtsai., 2005).

Kurpiers és munkatársai (2024) azt vizsgálták, melyik módszer eredményesebb a kezdő síelők oktatásában. Összehasonlították a hagyományos hóéke- (SP) és az egy sílécmódszer (OSM) hatását. Eredményeik szerint a biomechanikai mérések alapján az OSM-csoport előnyösebb, előredőlt testtartást alakított ki, míg az SP-módszert alkalmazók jellemzően hátradőlt pozícióban maradtak.

Habár érintőlegesen több tanulmány is foglalkozik a síoktatók hozzáállásával, az oktatás pedagógiai aspektusaival, egyik sem teszi azt központi elemévé. Egy 1982-es amerikai

kutatás például a különböző síközpontokban dolgozó síoktatókat vizsgálta az USA négy államában (Bridgwater, 1982), kiderítve azt, hogy a hatékony oktatók teljesítményorientáltak, nem másról várják a megerősítést, és rendkívül érzékenyek a környezetükre.

Munjin Lee (2023) koreai síiskolák szakmai könyveit elemezte, megállapítva, hogy a szakkönyvek nem tartanak lépést a síeszközök fejlődésével, illetve hogy 5 síiskolából csupán egy tesz említést az oktatói attitűdről: az oktatónak tisztelnie kell a tanítványait, figyelnie kell a biztonságra és a helyes szemléletre, valamint példamutatóan kell viselkednie.

Roberson 2023-as tanulmányában arról ír, hogy milyen tapasztalatokat szerzett egy zágrábi egyetem egyhetes sítáborában. Említést tesz az oktatók pozitív hozzáállásáról, segítőkészségéről, illetve megemlíti, hogyan építik be az európai egyetemek az ilyen jellegű gyakorlati kurzusaikat a tantervbe (ezzel jelentősen eltérve az Egyesült Államokban alkalmazott gyakorlattól). Az ilyen fajta sporttáborok érdekes gyakorlatot jelentenek a főiskolai képzésben, hiszen a megszokott tanár-diák szerepkör ezen esetekben jelentősen eltérhet a megszokottól.

A fenti források eredményei nem kellően specifikusak, nem lehet belőlük messzemenő következtetést levonni arra vonatkozóan, hogy miként is kéne egy síoktatónak dolgoznia, melyek azok a kvalitások, amelyek kiemelkedővé teszik a szakmájában, vagy milyen pedagógiai eszközökkel kell élnen, hogy a tanítványait valóban fejleszteni tudja.

Hazai szakirodalom

A síoktatás témájában több ismeretterjesztő és tudományos anyag, könyv, videó és film készült az elmúlt évek során. Magyar viszonylatban ilyen például Kovács 2002-ben megjelent, A síoktatás tematikája című könyve. Dosek és Ozsváth 2004-es A sízés+3 című könyve a téli sportágak – a síelés, a snowboard, a telemark és a sífutás – alapjait ismereti és módszertani feladatait gyűjti össze. Rétsági és Pálos 2005-ös Alpesi síiskola kezdőknek, illetve Demeter és Ozsváth 2016-os Síoktatási segédlet tanároknak, síoktatóknak című művei tovább színesítik a magyar sísportról, síoktatásról szóló értekezések gyűjteményét.

A hazai síoktatás tudományos szakirodalmát tanulmányozva találkozhatunk az *élményt adó értékteremtés* fogalmával (Dosek, 2016, 6. o.). A szerző szerint a síoktatás célja, hogy a tanítványt megismertessük a síelés építőköveivel, amelynek mentén gyakorolva, fokozatosan, lépésről lépésre képessé válik majd a sílécei irányítására. Azonban egy síoktató részéről nem csak az elméleti és gyakorlati szaktudás szükséges, a kiemelkedő kommunikációs készség és a pedagógiai érzék is nélkülözhetetlen ebben a sportágban (Dosek, 2016). Az oktatói iránymutatás szerepe kulcsfontosságú a sísportban, egy 2021-es kutatás ugyanis arról számol be, hogy azok az egyének, akik szülőktől, rokonoktól tanultak síelni, magasabbra értékelték a

saját sí-, illetve snowboardtudásukat, mint azok a résztvevők, akik oktatótól tanultak (Szerb, Bánkúti, és Szerb, 2021). A szerzők szerint ez komoly kockázatot jelenthet, hiszen azok, akik magabiztosabban viselkednek, mint amennyire azt a sítudásuk, technikájuk engedné, gyakran alábecsülik a sípályák esetleges veszélyeit. A nem megfelelő pálya vagy épp sebesség megválasztása növelheti a balesetek előfordulási arányát. Éppen ezért nagy hangsúlyt kellene fektetni a biztonságot szem előtt tartó, magas színvonalú síoktatásra. Egyre többen síelnek világszerte, egyre több ember tartózkodik egyszerre a pályán, egyre több a baleset is (Davey és mtsai., 2018). Gyakori, hogy a pályákon csúszók nincsenek tisztában a sípályák szabályzatával. Senki nem hívta fel a figyelmüket az esetleges veszélyekre, problémás viselkedésmódokra, ők maguk pedig nem jártak utána. Úgy vélem, hogy elengedhetetlen lenne, hogy a hobbiszinten sportolók ismereteit is szélesítsük, akár ilyen szemszögből is. Hiszen nemcsak a technikai biztonság, de a pályabiztonság és sietikett is nagyon fontos eleme a sísportnak. A tudatos síelés alapjainak terjesztése és megkövetelése, valamint a személyes felelősségtudat felébresztése esszenciális eleme kellene hogy legyen a síoktatásnak és a különböző pályarendszerek szabályzatának, hiszen így tudjuk a lehető legnagyobb biztonságban élvezni ezt az sportot. Ebben az ismeretterjesztésben a síoktatóknak is kiemelt szerepe van.

Az Eszterházy Károly Főiskola sportszakos hallgatóinak kötelező táborairól is készült már tanulmány, mely egy táblázatban felületesen említi a sítáborok mozgásanyagát és elméleti ismereteit (Müller és mtsai., 2007). De vizsgálták az Eszterházy Károly Főiskola alapszakos hallgatóinak szervezett sítáborok hallgatói megítélését is (Hajdu és mtsai., 2009). Az eredmények szerint számos pozitív hozadéka van a sítábornak: amellett, hogy a sportág alapvető mozgásanyagával néhány nap alatt megismerkedhetnek a diákok, és a motorikus képességeiket is fejlesztik, a tanár-diák kapcsolat is személyesebb jelleget ölthet. Kiderült az is, hogy a hallgatók úgy vélik, képesek lennének egy sítábor megszervezésére és a síoktatásra. Persze ez esetben felmerül a kérdés, hogy milyen mélységű szakmai tudást biztosít az egyhetes tábor a résztvevők számára.

A síoktatás és a neveléstudomány kapcsolata

Jelen tanulmány célja a sísporttal kapcsolatos releváns hazai és nemzetközi publikációk, tanulmányok bemutatása. Kutatásom középpontjában a neveléstudomány, ezen belül is a síeléssel kapcsolatos sportpedagógiai szempontok állnak, éppen ezért az ilyen jellegű tudományos munkák összegyűjtése vezérelt. Habár a síelés effajta megközelítése még egészen korai fázisban jár, de úgy vélem, fontos, hogy a későbbi vizsgálódásaim és tervezett kutatásaim megalapozott tudományos keretet kapjanak.

A tudatos síoktatói hozzáállás magába foglalja a különböző pedagógiai elvek alkalmazását. Ezen elvek között szerepelhet például az egyéni különbségek tiszteletben tartása, a fokozatosság elvének követése vagy épp a tanulási motiváció és az önálló tanulási képességek fejlesztése (Hattie és Timperley, 2007). A síoktató szerepe ugyanis nem csupán a technikai oktatásra korlátozódik: fontos, hogy tisztában legyen a tanítványai egyéni szükségleteivel, képességeivel, kihívásaival és pszichológiai állapotával vagy épp a síeléssel kapcsolatos esetleges félelmeivel (Weinberg és Gould, 2018).

Gyakorlati szempontból, ha a tudatos síoktatásról beszélünk, fontos megemlíteni a megfelelő tanulási stratégiák megválasztását, a tanulási környezet biztonságának megteremtését és a pozitív visszajelzés kultúrájának kialakítását és alkalmazását (Hattie és Timperley, 2007). Az oktatási módszerek alkalmazásában figyelembe kell venni a tanítványok eltérő mozgáskoordinációs és érzelmi fejlettségét. Ahhoz, hogy a síeléssel barátkozók sikerélményeket szerezzenek, és magabiztosabbá válhassanak, kulcsfontosságú az oktató részéről az egyéni figyelem, a differenciált oktatás és a tanulók önállóságának és problémamegoldó készségeinek fejlesztése (Bredahl, 2013).

A síoktatás tárgyalásakor nem feledkezhetünk meg a természeti környezet sajátos kihívásairól, hiszen az időjárási körülmények, a terep változatossága vagy a felszerelések helyes használata mind-mind olyan tényezők, amelyekhez a síelni vágyóknak alkalmazkodnia kell. Egy tudatos síoktató képes ezeket a tényezőket nemcsak figyelembe venni, hanem integrálni is az oktatási folyamatba, ezzel elősegítve a tanulók problémamegoldó és adaptációs készségeinek fejlődését (Post, 2013). A környezeti nevelés sem elhanyagolható szempont, ha síoktatásról beszélünk, hiszen a természet tiszteletére, a fenntarthatóságra való ösztönzés aktívan formálhatja a tanítványok Földünkhöz való hozzáállását, környezetvédelmi elképzeléseit (Unesco, 2015).

A megfelelő oktatói hozzáállás és a tudatosság aktívan hozzájárul a tanítványok motoros képességeinek fejlődéséhez, segít a sport iránti elköteleződés kialakításában és a biztonságos sportolási szokások elsajátításában (Pate és mtsai., 2008). Kijelenthetjük tehát, hogy a tudatos síoktatói jelenlét nem csupán a sportág technikai oktatásában játszik kulcsszerepet, hanem jelentős pedagógiai értéket is képvisel. Az ilyen megközelítés támogatja a síoktatás multidimenzionális céljainak megvalósítását, és hozzájárul a tanulók testi, lelki és szociális fejlődéséhez. Ezáltal a síoktatás a testnevelés fontos eszközévé válhat, amely a mozgás szeretetének és a természet iránti tiszteletnek az alapjait is képes lehet megteremteni.

A fekete pedagógiai és az oktatás

Sajnos ahogyan a hétköznapi kommunikációnk során is számos káros dinamikát működtetünk, úgy a különböző oktatási tevékenységek esetében is megjelennek az elkerülendő és ártalmas kommunikációs formák. Bizonyos viselkedésmintázatokat használva tehát nemcsak hogy nem segítjük a tanulóinkat, sportolóinkat a fejlődés útján, de egyenesen veszélyeztethetjük őket, akár a teljesítményük, a motiváltságuk vagy épp a mentális egészségük szempontjából. „A fekete pedagógia tudatos és nem-tudatos pedagógiai hatásrendszerből származó olyan közös diszfunkcionális részhalmoz, amely időben távolra ható módon is negatív nyomot hagy a neveltben, testi-lelki-szellemi egészségét veszélyezteti, vagy éppen sérülést okoz, s amely spontánul vagy támogató körülmények között felidézhető. Ez a kategória tehát a pedagógiai ártalmak egy csoportját képezi” (Hunyadyné, M. Nádasi és Serfőző, 2006, 14. o., idézi: Borosán és mtsai., 2022).

Az agresszív módon megnyilvánuló pedagógus saját hierarchikus pozícióját kihasználva a fenyegetésre és a diákok megszegényítésére támaszkodik, ezáltal aláássa a tanulók önbizalmát és pszichológiai biztonságérzetét (Csányi és Révész, 2021). A tanár-diák, edző-sportoló kapcsolat sajnos nem minden esetben gyümölcsöző. Németh (2015) szerint ezzel a témával Magyarországon igen kevés kutatás foglalkozik. Tanulmányában kifejti, hogy a legtöbb ilyen jellegű problémát a késés, a felszerelési hiány és a nem megfelelő kommunikációs stílus okozza.

Kommunikáció a sportoktatásban

A síoktatás pedagógiája, a síoktatók viselkedése, hozzáállása és kommunikációs eszközei olyan kutatási rést képeznek, amelyet véleményem szerint érdemes lenne vizsgálni a sísport jövőbeli fejlesztésének céljából. Az oktató-tanítvány kapcsolat ugyanis egy egészen speciális viszony, amely nyomán érdemes lehet a sportpedagógiai vizsgálatok bővítése.

Így vélekedik erről Révész is munkatársaival (2013), hiszen az edző-sportoló kapcsolat dinamikája átalakult az elmúlt évek során, ahogyan a sportolni vágyók sporttal való kapcsolata, hozzáállása is. Javasolt lehet tehát az edzők, sportoktatók szakértelmét vizsgálni, ellenőrizni, fejleszteni. A különböző tanárok, tanítók, edzők, oktatók, így véleményem szerint a síoktatók irányából is elvárható, hogy folyamatosan képezzék magukat, fejlesszék kompetenciáikat, és ezáltal egyre hatékonyabb és eredményesebb pedagógussá váljanak (Csányi és Révész, 2015).

A sportoktatás során számos olyan helyzettel találkozhatunk, amely azonnali reakciót, megoldást kíván az oktató részéről. A kialakult szituációkban az oktató problémamegoldó

készsége és adekvát kommunikációja nagy segítséget jelenthet. A sportpedagógia iránymutató szerepet tölt be ezen esetekben is: segítséget ad az edzőknek, pedagógusoknak, gyakorlatvezetőknek, hogy ráeszméljenek az adott pedagógiai helyzet megfelelő megoldására (Bíróné, 2011).

A kommunikáció szintén fejlesztendő terület, mivel a tanítás folyamata összetett. Fontos felismerni, hogy a pedagógus nemcsak azzal kommunikál, amit mond, hanem azzal is, amikor nem mond semmit, testbeszéde, ruházata, felszerelése is üzenetet hordozhat, éppen ezért nagyfokú tudatosságra van szükség a részéről, miközben másokkal foglalkozik. A nevelési-oktatási folyamat eredményességéhez elengedhetetlen a bizalmon alapuló pedagógiai kapcsolat, amely csak nyílt és őszinte kommunikáció révén működhet hatékonyan (Bognár és Trzaskoma-Bicsérdy, 2023). Az órai, edzés közbeni megszágyenyítés vagy agresszió is elkerülhető a tudatos hozzáállás és a nyílt kommunikáció által. A tanár, edző, oktató kommunikációs stílusának, konfliktuskezelésének döntő szerepe van, példaként szolgál. Kiemelten fontos, hogy bemutassa az érzelmileg intelligens beszédstílust és a nyelvi gazdagságot – főleg olyan esetekben, ahol az otthoni minta ettől eltér (Kovács, 2020).

H. Tomesz Tímea (2021) könyvében kiemeli, hogy kevés olyan hazai tanulmány van, amely a közvetlen kommunikáció jellemzőivel foglalkozik. Véleményem szerint az esetek jelentős részében, mikor egy edző, tanár „nem megfelelően” kommunikál, nem szánt szándékkal teszi azt. Természetesen nem lehet minden helyzetben tökéletesen reagálni vagy a legmegfelelőbb kommunikációs stílust alkalmazni, nem várható el, hogy az összes órán, az összes tanulóval a lehető legeredményesebb és legelőrevezetőbb módon kommunikáljon az adott pedagógus. Azonban az erre való törekvés, a kommunikáció ilyen irányú fejlesztése kulcsfontosságú lehet az emberekkel – főként gyermekekkel – foglalkozó személyek életében. Benczúr (2015) is felhívja a figyelmet a hatékony tanári kommunikációra. Fontosnak tartja, hogy a testnevelők úgynevezett szupportív nyelvezetet alkalmazzanak az órákon. A szupportív nyelv használója támogatólag kommunikál, segítséget ad, bátorít. Ez a fajta kommunikáció lehetőséget nyújt arra, hogy a tanár és a tanuló között bizalmi kapcsolat alakuljon ki.

Révész és Csányi 2021-es könyvükben külön fejezetben részletezik a sport, a testnevelés oktatása közben megjelenő hatékony tanári kommunikációt. Kiemelik, hogy a pozitív tanulási környezet egyik feltétele a megfelelő tudatos kommunikáció, a pozitív szemlélet, a motiválás, illetve a dicséret. Ez a sípályákon is hasonlóképpen működik: a síoktatásban alkalmazott tudatos asszertív kommunikáció megfelelő alkalmazása hozzájárulhat a síklubokba járó sportolók boldog és lelkes hozzáállásának kialakításához, valamint a síelés iránti elkötelezettségük és örömük megerősítéséhez (Hegyi és Révész, 2024).

Interakcióelemzés

A megfelelő interakciók a tanár számára visszajelzésként, a tanulók szempontjából pedig motiváló tényezőként hathatnak (Vincze, 2013). A tanár interakciós stílusa több rétegre bontható. Igen fontos elem Fenyvesi és Baráth (2010) szerint a tanári oktatási koncepció, amely önképzéssel fejleszthető. Ide tartozik a tanár filozófiája vagy épp kommunikációja. „A következő aspektusait ismerjük: 1.) a tanítás tervezésének aspektusa, azaz a tanár elképzelései: mit szeretne megvalósítani s milyen módon; 2.) a megvalósítás aspektusa, mit és hogyan csinál a tanár az órán; 3.) a pedagógiai helyzetek észlelése és azok azonosítása; 4.) a pedagógiai valóság értékelésének aspektusa, azaz a diákok értékelése és az önreflexivitás területe” (Fenyvesi, Baráth, 2010 24. o).

Kiss és Vass (2011) érdekes jelenséget figyeltek meg kutatásuk során: tanítójelölteket figyeltek meg Svoboda-módszer segítségével a testnevelésórák gyakorlata közben. Megállapították, hogy a jelöltek hozzáállása pozitív, azonban túl sok időt fordítanak szervezési feladatokra, ami a dicséret és a motiválás rovására megy. A sport oktatása során a megfelelő tanulási környezet kialakításához két elem szükséges: a vezetői, illetve a tanítási összetevő (Csányi és Révész, 2021). A vezetői oldalról a foglalkozás szervezési feladatait kell megoldani, míg a tanítási összetevő a pedagógiai tevékenységekre fókuszál.

Véleményem szerint egy ilyen módszer használata, egy elméletileg megalapozott elemzés bevezetése a magyarországi sítanpályákon is rendkívül hasznosnak bizonyulhat. Érdemes lenne például megfigyelni, hogy a síoktatás során az oktatók mennyi időt fordítanak az egyes összetevőkre (vezetői és tanítási összetevő), és vajon tudatában vannak-e annak, hogy mennyi időt szánnak átgondolatlan szervezési feladatokra, ami az oktatási anyagtól veheti el az időt.

Kitekintés

A testnevelésóra és a sítanpályás oktatás nem tekinthető azonos pedagógiai keretben értelmezhető tevékenységnek. Viszont a testnevelésre érvényes joggyakorlatok, kutatások tovább gazdagíthatják a sí sportágat is. A tudatos sportoktatói munka motiváltabb, boldogabb tanítványokat, tudatosabb sportolókat és egészségesebb társadalmat eredményez. Mindezekre pedig nagyobb szükségünk van, mint valaha, hiszen a társadalmunk egyre kevesebbet sportol, mind kevesebb időt tölt a természetben, elszakad az aktív életmódtól (Pfau és mtsai., 2019)

A tudatos síoktatói hozzáállás, a megfelelő kommunikációs stílus használata, a fekete pedagógia alkalmazásának elkerülése egy olyan magyar síelőközösséget alakíthat ki, amely

a sport szeretete mellett képes a saját és mások biztonságának figyelembevételére, ráadásul biztos technikai tudással és a sítikett ismeretével is fel van ruházva – akár hobbi-, akár versenyzői szinten.

Összefoglalás

A tanulmány célja a síoktatás pedagógiai megközelítésének vizsgálata volt, különös tekintettel az oktatói attitűdre, a kommunikáció szerepére és a nevelési elvek alkalmazására. A hazai és nemzetközi szakirodalmak elemzése rámutatott arra, hogy míg a sísport technikai és sportorvosi vonatkozásai jól dokumentáltak, a pedagógiai aspektusok kevésbé feltártak. Jelenleg érezhető hiátus tapasztalható a tudományos diskurzusban, különösen a síoktatás oktatói szemléletének, kommunikációjának és nevelési szerepének vizsgálatában.

A kutatás hangsúlyozza, hogy a síoktatás nem csupán mozgástanítás, hanem személyiségformáló, közösségépítő és értékközvetítő nevelési eszköz is lehet. A sportpedagógiai elvek, mint a differenciált oktatás, a pozitív visszacsatolás vagy a fekete pedagógia elkerülése és tudatos alkalmazása kulcsfontosságú a biztonság és motiváló tanulási környezet kialakításához.

A hazai műanyag borítású tanpályákon zajló síoktatás tudományos feltérképezése komoly kutatási potenciált rejt. A jövőben érdemes lenne ezt a területet célzottan vizsgálni, hiszen a tudatosan szervezett, pedagógiaileg megalapozott sítanpályás oktatás nemcsak sportági szinten, hanem a neveléstudomány szemszögéből is értékes fejlesztési irány lehet.

Felhasznált szakirodalom

- Afonina, M., Ivanov, S. S. (2019): Synthetic snow substitutes as the basis for the recreation and sports facilities sustainable operation. *Materials Science Forum* 974, 386–391. <https://doi.org/10.4028/www.scientific.net/MSF.974.386>
- Aktív Magyarország. (2023. november 14.): Országos Sítanpálya-építési Program 2024 felhívás. *Aktív Magyarország*. <https://aktivmagyarorszag.hu/orzasgos-sitanpalya-epitesi-program-2024-felhivas>
- Béki, P. (2017): Sítalpakon Magyarországon. In: Bányai, E., Lányi, B., Törőcsik, M. (szerk.): *Tükröződés, társtudományok, trendek, fogyasztás. EMOK XXIII. országos konferencia tanulmánykötet*, Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Pécs. 23–33.

- Benczúr, L. (2015): Kommunikáció a testnevelés oktatásában. In: Révész, L., Csányi, T. (szerk.): *Tudományos alapok a testnevelés tanításához II.* Magyar Diáksport Szövetség, Budapest. 20–48.
- Bíróné Nagy, E. (2011): *Sportpedagógia.* Dialog Campus, Budapest.
- Bognár, J. (szerk.) (2023): *Sportpedagógia.* Krea-Fitt Kft., Budapest.
- Borosán, L., Budainé Csepela, Y., Gönczöl, E., Cserny, Á., Soós, I., Hamar, P. (2022): Fekete pedagógia az iskolai testnevelésben és a sportban. *Új Pedagógiai Szemle* 72. 5–6. sz., 14–35. <https://upszonline.hu/index.php?article=720506007>
- Bredahl, A. M. (2013): Coping with challenges and barriers in physical education. *Adapted Physical Activity Quarterly* 30. 1., 32–48. <https://doi.org/10.1123/apaq.30.1.32>
- Bridgwater, C. A. (1982): Personality characteristics of ski instructors and predicting teacher effectiveness using the PRF. *Journal of Personality Assessment* 46. 2., 164–168. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4602_11
- Csányi, T., Révész, L. (2015): *A testnevelés tanításának didaktikai alapjai – Középpontban a tanulás.* Magyar Diáksport Szövetség, Budapest.
- Csányi, T., Révész, L. (2021): *A testnevelés és sport oktatásának elmélete és módszertana – Középpontban a tanulás.* Magyar Diáksport Szövetség, Budapest.
- Davey A, Endres NK, Johnson RJ, Shealy JE. Alpine Skiing Injuries. *Sports Health: A Multidisciplinary Approach.* 2018;11(1):18–26. <https://doi.org/10.1177/1941738118813051>
- Demeter Antal-Ozsváth Miklós: Síoktatási segédlet tanároknak, síoktatóknak; Iskolai Síoktatók és Szabadidő-szervezők Egyesülete, 2016.
- Dosek- Ozsváth (szerk.) (2003) A sízés+3. Ozsváth Miklós / Budapest.
- Dosek, Á. (2016): *A síoktatás módszertana I.* Testnevelési Egyetem, Budapest.
- Fenyvesi, L., Baráth, L. (2010): A pedagógus interakciós stílusa.
- Garrick, J. G., Requa, R. (1977): The role of instruction in preventing ski injuries. *The Physician and Sportsmedicine* 5. 12., 57–59. <https://doi.org/10.1080/00913847.1977.11948347>
- Gortva, J. (2024). Mikrotörténet és tantárgyi integráció, avagy a helytörténeti kutatások felhasználása a köznevelésben. In A jövő pedagógiája. Tanulmánykötet a XV. Országos Taní-tani konferencia előadásaiból (pp. 142–153).
- Gortva, J. (2024): Labdarúgás és olimpizmus. *Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem tudományos közleményei* 55. *Tanulmányok a sporttudomány köréből = Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Sport,* 5–20. <https://doi.org/10.33040/ActaUnivEszterhazySport.2025.55.5>
- H. Tomesz, T. (2021): *Bevezetés a sportkommunikációba.* Líceum Kiadó, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Eger.

- Hajdu, P., Bocz, Á., Hidvégi, P., Juhász, I., Szalay, G. (2009): A sítábor megítélése az Eszterházy Károly Főiskola testnevelő-edző és sportszervező alapszakos hallgatói körében. Eszterházy Károly Főiskola, Testnevelési és Sporttudományi Intézet, Eger.
- Hattie, J., Timperley, H. (2007): The power of feedback. *Review of Educational Research* 77. 1., 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>
- Hegyi, D., Révész, L. (2024): Az erőszakmentes kommunikáció megjelenése a síoktatás területén. *Az Eszterházy Károly Egyetem tudományos közleményei* 53. 2., *Tanulmányok a sporttudomány köréből*, 141–153. <https://doi.org/10.33040/ActaUnivEszterhazySport.2024.53.141>
- Hunyady Györgyné, M. N., Serfőző, M. (2006): *Fekete pedagógia. Értékelés az iskolában*. Argumentum Kiadó és Nyomda Kft., Budapest.
- Kiss, Z., Vass, M. (2011): Tanító szakos hallgatók által tartott testnevelés órák megfigyelése Svoboda módszere alapján. *Képzés és Gyakorlat: Neveléstudományi folyóirat* 9. 1–2., 89–96. <https://journal.uni-mate.hu/index.php/trainingandpractice/article/view/5261>
- Koehle, M. S., Lloyd-Smith, R., Taunton, J. E. (2002): Alpine ski injuries and their prevention. *Sports Medicine* 32. 12., 785–793. <https://doi.org/10.2165/00007256-200232120-00003>
- Kovács Tamás Attila (2002) A síoktatás tematikája. SMSZ és ISE / Budapest.
- Kovács, Á. (2020): Erőszakmentes kommunikáció a tanórán. *Anyanyelv-pedagógia* 13. 1. <https://doi.org/10.21030/anyp.2020.1.4>
- Kurpiers, N., Gersmann, L., Reinhart, K., Eden, N. és Kersting, U. G. (2024): The Influence of Two Teaching Approaches on Foot Loading in Skiing Beginners—A Comparative Study. *Sensors*, 24, 7653. <https://doi.org/10.3390/s24237653>
- Lee, M. (2023): Proposal for improvement through review of education manuals in Korean ski education field. *Korean Journal of Leisure, Recreation & Park* 47. 4., 59–70. <https://doi.org/10.26446/kjlrp.2023.12.47.4.59>
- Müller, A., Széles-Kovács, Gy., Seres, J., Bocz, Á., Hajdú, P., Sütő, L., Szalay, G., Szabó, B., Juhász, I. (2007): A sporttáborok szerepe az Eszterházy Károly Főiskolán. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport* 34., 105–115.
- Németh PhD, D. Z. A konfliktuspedagógia elméleti és gyakorlati háttere a testnevelő tanárok munkájában. Monográfia.
- Pate, R. R., O'Neill, J. R., Lobelo, F. (2008): The evolving definition of „sedentary”. *Exercise and Sport Sciences Reviews* 36. 4., 173–178. <https://doi.org/10.1097/JES.0b013e3181877d1a>
- Peacock, N., Walker, J. A., Fogg, R., Dudley, K. (2005): Prevalence of low back pain in alpine ski instructors. *Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapy* 35. 2., 106–110. <https://doi.org/10.2519/jospt.2005.35.2.106>

- Pfau, Christa és Pető, Károly és Bácsné Bába, Éva (2019) A fizikai aktivitás, mint egészségbefektetés = Physical activity as health investment. *EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS*, 60 (1). pp. 31–44. ISSN 1786-2434 <https://doi.org/10.24365/ef.v60i1.354>
- Post, A. (2013. február 1.): A ski instructor's outlook on outdoor education. *SOU Environmental Education*. <https://seecing.wordpress.com/2013/02/01/a-ski-instructors-outlook-on-outdoor-education>
- Rétsági, E., Pálos, Sz. (2008). *Alpesi Síiskola kezdőknek*. Budapest–Pécs: Dialog Campus Kiadó.
- Révész, L., Bognár, J., Csáki, I., Trzaskoma-Bicsérdy, G. (2013): Az edző–sportoló kapcsolat vizsgálata az úszás sportágban. *Magyar Pedagógia* 113.
- Roberson, D. (2023): *The art and science of teaching students to ski: Andragogy on the mountain*.
- Síelők.hu. (2024. május 21.): Már 40 műanyagborítású sítanpálya van Magyarországon. *Síelők.hu*. <https://sielok.hu/rovat/sioktatasi/cikk/muanyag-sipalyak-magyarorszagon/>
- Szerb, Gy., Bánkuti, Gy., Szerb, A. B. (2021): A havas sportokat fogyasztó magyar lakosság sí és snowboard tudásszintje, képzettsége saját megítélésük tükrében. *Képzés és Gyakorlat: Neveléstudományi folyóirat* 19. 1–2., 58–69. <https://doi.org/10.17165/TP.2021.1-2.6>
- UNESCO. (2015): *Quality Physical Education (QPE): Guidelines for Policy-Makers*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000231101>
- Vincze, T. (2013): Az interakció értelmezése, vizsgálatának lehetőségei a pedagógiában. *Iskolakultúra* 23. 2., 58–64. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/21367>
- Weinberg, R. S., Gould, D. (2018): *Foundations of Sport and Exercise Psychology*. Human Kinetics.

Levelező szerző:

Hegyi Domonkos

e-mail: hegyi.domonkos.peter@uni-eszterhazy.hu